

Pelaksanaan amalan pengajaran guru kelas Al-Quran dan Fardhu Ain (KAFA) dalam pengajaran Tajwid Al-Quran di negeri Kedah *(The implementation of Al-Quran and Fardhu Ain (KAFA) class teacher teaching practices in teaching Tajweed Al-Quran in Kedah)*

Muhammad Amirul Mohd Nor¹, Muhammad Zulazizi Mohd Naw² and Norhisham Muhamad³

¹*Nibong Tebal Vocational College, Malaysia*

²*Management and Science University, Malaysia*

³*Sultan Idris Education University, Malaysia*

Corresponding author: zulazizi0902@gmail.com

To cite this article (APA): Mohd Nor, M. A., Mohd Naw, M. Z., & Muhamad, N. (2021). The implementation of Al-Quran and Fardhu Ain (KAFA) class teacher teaching practices in teaching Tajweed Al-Quran in Kedah. *Journal of Research, Policy & Practice of Teachers and Teacher Education*, 11(1), 40-62. <https://doi.org/10.37134/jrppte.vol11.1.4.2021>

To link to this article: <https://doi.org/10.37134/jrppte.vol11.1.4.2021>

Received: 28 November 2020; **Accepted:** 31 May 2021; **Published:** 01 June 2021

Abstrak

Kajian ini dijalankan bagi mengenal pasti Pelaksanaan Amalan Pengajaran Guru Kelas al-Quran dan Fardhu Ain (KAFA) dalam Pengajaran Tajwid al-Quran di negeri Kedah sebagaimana yang ditetapkan oleh Standard Guru Malaysia (SGM). Secara umumnya, reka bentuk kajian ini adalah kajian kuantitatif dan instrumen kajian yang digunakan ialah dalam bentuk set soal selidik. Selain itu, bilangan sampel kajian yang diambil adalah seramai 210 responden yang terdiri daripada guru-guru KAFA lelaki dan perempuan di negeri Kedah. Data kuantitatif ini dianalisis secara deskriptif dan inferensi melalui perisian SPSS, versi 22 untuk mendapatkan kekerapan, peratus, min, sisihan piawai dan ujian-t. Dapatan kajian menunjukkan pelaksanaan amalan pengajaran guru KAFA dalam pengajaran tajwid al-Quran di negeri Kedah berdasarkan komponen permulaan pengajaran, perkembangan pengajaran dan penutup pengajaran berada pada tahap sederhana tinggi ($M=3.81$, $SP=1.02$). Manakala analisis inferensi pula mendapati tidak terdapat perbezaan yang signifikan bagi amalan pengajaran guru terhadap jantina, tempat tinggal dan kehadiran kursus. Implikasi kajian ini dapat menjadi panduan kepada guru-guru yang lain dalam usaha mempertingkatkan amalan pengajaran terutama dalam bidang tajwid al-Quran yang mampu menghasilkan pengajaran yang berkesan dan berkualiti. Sebagai intihannya, kualiti pelaksanaan amalan pengajaran guru KAFA dalam pengajaran tajwid al-Quran di negeri Kedah perlu ditambahbaik agar kecemerlangan pendidikan KAFA mampu berdaya saing di persada antarabangsa.

Kata kunci: Agama, amalan pengajaran, guru KAFA, Tajwid al-Quran

Abstract

This study was conducted to identify the Implementation of Al-Quran and Fardhu Ain (Kafa) Class Teacher Teaching Practices in Teaching Tajweed Al-Quran in Kedah as prescribed by the Malaysian Teacher Standards (SGM). In general, the design of this study is a quantitative study and the research instrument used is in the form of a set of questionnaires. Also, the number of study samples taken is a total of 210 respondents consisting of male and female Kafa teachers in the state of Kedah. These quantitative data were analyzed descriptively and inferentially through SPSS software, version 22 to obtain frequency, percentage, mean, standard deviation, and t-test. Findings of the study showed that the implementation of Kafa teachers' teaching practices in teaching tajwid al-Quran in Kedah based on the components of the beginning of the teaching, development of teaching, and closing of teaching was at a moderate and high level ($M=3.81$, $SD =1.02$). While the inferential analysis found that there were no significant differences for teachers' teaching practices on gender, place of residence, and course attendance. The implications of this study can be a guide to other teachers to improve teaching practices, especially in the field of tajwid Al-Quran that can produce effective and quality teaching. In essence, the quality of implementation of Kafa teachers' teaching practices in teaching tajwid al-Quran in the state of Kedah needs to be improved so that the excellence of Kafa education can be competitive on the international stage.

Keywords: Kafa teachers, Religion, Tajweed al-Quran, Teaching practices

Pengenalan

Program Kafa ini memberikan penekanan kepada pendidikan al-Quran dan juga perkara-perkara asas Fardhu Ain. Turut menjadi hasrat pihak JAKIM ialah untuk melihat murid-murid yang terhasil daripada kelas Kafa menjadi murid berakhlak sepertimana yang dianjurkan oleh al-Quran dan as-Sunnah. Hal ini demikian kerana, murid-murid inilah yang bakal meneruskan kerja-kerja dakwah dan perkembangan syiar Islam di seluruh dunia suatu masa kelak. Perkara ini amat bertepatan dengan pandangan Abdul Karim Zaidan di dalam Abd Aziz & Ismail (2018), generasi-generasi ini semestinya akan menjalankan kerja-kerja dakwah serta menyeru kepada kebaikan. Justeru, mereka perlu dididik dengan pengajaran dan pendidikan al-Quran

Sebagai seorang profesional, guru Kafa bertanggungjawab dalam merealisasikan kehendak Falsafah Pendidikan Islam dan Falsafah Pendidikan Kebangsaan. Sebagai duta pendidikan Islam, guru Kafa merupakan satu kerjaya yang diamanahkan dan memiliki tanggungjawab yang berat kerana peranan guru Kafa dalam konteks pendidikan Islam ialah berusaha meneroka perkembangan potensi murid sama ada potensi fizikal, intelektual ataupun rohani agar proses pengajaran dan pembelajaran tersebut berjaya dilakukan. Abdul Halim Tamuri dan Mohamad Khairul Azman Ajuhari sebagaimana dipetik daripada Ahmad & Mansor (2013) menyatakan bahawa, tugas guru Kafa sebagai guru pendidikan Islam dalam sistem pendidikan Islam ialah untuk memenuhi segala tuntutan misalnya menjadi *role model* atau *qudwah hasanah* kepada masyarakat, menjadi ejen transformasi di dalam sistem masyarakat dan sistem pendidikan negara, sama ada secara formal mahupun tidak formal.

Selain itu, pengajaran yang berkualiti turut menjadi perkara penting dalam membentuk generasi yang kamil. Pandiangan (2019) menegaskan bahawa, pendidikan menjadi wadah yang amat signifikan bagi membangunkan jiwa dan pemikiran manusia di sesebuah negara. Pendidikan berkualiti dalam sistem pendidikan negara dapat memberikan keperluan serta harapan kepada semua rakyat di samping memerlukan penambahbaikan secara berterusan. Maka, berdasarkan kajian yang dibuat oleh Othman & Kassim (2017), pendekatan kualiti yang digunakan dalam pendidikan Islam merupakan suatu pendekatan untuk mewujudkan sesebuah institusi pendidikan yang efisien serta efektif bagi menggapai target yang telah ditetapkan. Dalam hal ini, peranan dan tugas guru Kafa sebagai guru pendidikan Islam dalam proses pengajaran sebenarnya sangat penting dalam membentuk modal insan yang syumul. Guru Kafa diibaratkan lilin menerangi anak muridnya ketika kegelapan. Di dalam kelas, guru Kafa memainkan peranannya sebagai *mu'allim, murabbi, mursyid*, dan *muaddib* (Ahmad & Tengku Kasim, 2017). Guru Kafa yang bijak dalam mendidik akan menyenangkan murid untuk memahami sesuatu konteks dalam sesuatu perkara, manakala guru Kafa yang tidak mempunyai kemahiran mendidik atau mengajar akan menyebabkan murid sukar untuk memahami sesuatu konteks atau sesuatu kemahiran, malah ianya akan mengakibatkan pengajaran guru Kafa tersebut tidak dapat memberikan apa-apa impak yang terbaik, selain murid-murid juga kurang untuk memberikan tumpuan dalam pelajarannya

Pernyataan masalah

Dalam skop kebolehan menguasai pembacaan al-Quran dalam kalangan murid sekolah rendah, akhbar Harian Metro yang bertarikh 14 November 2019 ada memetik kenyataan yang diberikan Ketua Penolong Pengarah Kanan, Sektor Pendidikan Islam (SPI), Jabatan Pendidikan Melaka, Ahmad Hamizi Abu Hassan berkata, berdasarkan data Unit j-QAF (Jawi, al-Quran, Arab, Fardu Ain) SPI yang menjelaskan bahawa, lebih 700 murid atau tujuh peratus daripada kira-kira 11,000 murid Tahun Enam di Melaka tidak boleh mengaji al-Quran, selain turut didakwa tidak mendirikan solat (Omar, 2019). Sudah tentu, ini merupakan kemelut utama terhadap penguasaan pembacaan al-Quran yang hangat diperdebatkan oleh mana-mana pendidik dan penyelidik dalam bidang pendidikan Islam sekarang. Menurut Hassan & Zailaini (2015) di dalam kajian Doktor Falsafah (PhD) oleh Dr. Saidi Mohd, masalah kelemahan murid dalam menguasai al-Quran secara bertajwid bukanlah suatu fenomena yang baharu dalam bidang pendidikan Islam. Perkara ini terus berlanjutan sehingga saat ini dan masih belum menemui titik pengakhirannya.

Oleh sebab itu, bagi mencapai matlamat pendidikan Kafa yang holistik, kebergantungan yang banyak terhadap keberkesanan peranan guru-guru dalam proses pengajaran dan semasa berhubungan dengan murid-murid sangat dititiberatkan (Don *et al.*, 2015). Guru-guru merupakan individu yang memainkan peranan sebagai pembolehubah utama pada peringkat sesuatu institusi pendidikan. Mengikut Awang *et al.* (2016), faktor amalan pengajaran guru di dalam bilik darjah misalnya keperluan mewujudkan iklim pembelajaran yang berkesan merupakan suatu cabaran yang agak kompleks dalam profesion keguruan hari ini.

Amalan pengajaran tajwid al-Quran adalah berbentuk kemahiran. Perkara ini termaktub di dalam kajian Rashed *et al.* (2015) yang menyatakan bahawa, mengajar sesuatu kemahiran memerlukan penekanan terhadap arahan, demonstrasi dan penyelenggaraan terhadap kesalahan murid. Guru perlu lebih inovatif dalam memberikan penekanan terhadap kemahiran murid sama ada melakukan amalan talaqqi mahupun menggunakan teknik musyafahah. Kendatipun begitu, menurut dapatan kajian yang ditulis oleh Muhamad *et al.*

(2019) mendapati bahawa, guru pendidikan Islam kurang mempraktikkan amalan *talaqqi* dan *musyafahah* semasa menyampaikan pengajaran tilawah yakni tajwid al-Quran.

Isu-isu keberkesanan pembelajaran dan pengajaran pengajian kelas KAFA secara umumnya masih ditahap yang minima dan masih belum menepati hasrat sebenar bagi mengukuhkan pengajaran dan pembelajaran tajwid khususnya tilawah al-Quran sama ada di sekolah-sekolah di bawah KPM mahupun KAFA di bawah JAKIM di Malaysia. Namun apa yang berlaku di sekolah sebagaimana yang dipaparkan oleh pelbagai kajian yang berterusan sejak tahun 1994 sehingga 2017 daripada pelbagai institusi dan pengkaji menerangkan bahawa, tahap pengajaran dan pembelajaran (P&P) dalam kalangan guru KAFA dan murid masih boleh dipersoalkan terutamanya dalam aspek pelaksanaan strategi, bahan bantu mengajar (BBM), amalan pengajaran, kaedah pengajaran dan profesionalisme (Mohd Shafie & Fatmi Talib, 2018).

Menurut dapatan kajian yang dirujuk daripada Husin et al. (2013) mendapati bahawa, pengalaman guru terhadap pengajaran murid masih berada pada aras memuaskan antaranya penyesuaian strategi pengajaran dengan bahan yang disediakan, pengesanan kemelut pembelajaran murid dan aspek-aspek penting yang perlu ada dalam pengajaran dan pembelajaran. Sebagai guru pendidikan Islam, mereka hendaklah mengambil kira faktor-faktor yang mempengaruhi tahap kesediaan murid dalam pembelajaran seperti kematangan pemikiran, sosioemosi, jasmani, sosial, pengetahuan, sikap, motivasi, pengamatan yang terjadi terhadap informasi yang diterima melalui pancaindera, reaksi murid terhadap pembentukan sesuatu konsep dan daya ingatan murid (Husin et al., 2013).

Hal ini demikian kerana, amalan pengajaran guru yang efektif menjadi faktor penting terhadap kejayaan pelajar-pelajarnya jika guru tersebut berupaya mempelbagaikan kaedah pengajaran, mahir menyediakan Alat Bantu Mengajar (ABM) dan mendalami silibus yang hendak diajar. Sementelahan itu, guru juga perlu mengetahui akan kebolehan murid menerima pelajaran, memberikan motivasi kepada murid supaya belajar bersungguh-sungguh, dapat mengawal kelakuan murid, mengumpulkan murid mengikut kumpulan dan memberikan penilaian atau ujian yang kerap kepada murid. Dengan kata lain pengajaran yang efektif merupakan kebolehan guru itu sendiri untuk mengajar dengan baik dan dapat memotivasikan murid untuk terus belajar bagi mencapai kecemerlangan dalam bidang akademik (Said et al., 2016).

Objektif kajian

Pemilihan objektif kajian ini berpandukan dengan tajuk “Amalan Pengajaran Guru Kelas Al-Quran dan Fardhu Ain (KAFA) dalam Pengajaran Tajwid al-Quran di negeri Kedah”. Kajian ini dilakukan bagi mencapai beberapa objektif berikut:

1. Mengenal pasti tahap amalan pengajaran guru KAFA dalam pengajaran tajwid Al-Quran berdasarkan komponen permulaan pengajaran, perkembangan pengajaran dan penutup pengajaran.
2. Mengenal pasti perbezaan amalan pengajaran guru KAFA dengan faktor demografi

Persoalan kajian

Berdasarkan objektif kajian, kajian ini mengemukakan dua soalan seperti berikut:

1. Apakah tahap amalan pengajaran guru KAFA dalam pengajaran tajwid Al-Quran berdasarkan komponen permulaan pengajaran, perkembangan pengajaran dan penutup pengajaran

2. Adakah terdapat perbezaan antara amalan pengajaran guru Kafa terhadap demografi guru Kafa

Hipotesis kajian

- H₀₁ Tidak terdapat perbezaan signifikan bagi amalan pengajaran guru Kafa berdasarkan jantina
- H₀₂ Tidak terdapat perbezaan signifikan bagi amalan pengajaran guru Kafa berdasarkan kehadiran kursus
- H₀₃ Tidak terdapat perbezaan signifikan bagi amalan pengajaran guru Kafa berdasarkan tempat tinggal

Tinjauan literatur

Kajian berkaitan amalan pengajaran guru-guru Kafa dalam pengajaran tajwid telah berterusan dijalankan sejak beberapa tahun yang lalu. Berdasarkan kepada kajian Abdul Kadir et al. (2014) terhadap 82 orang guru sekolah rendah agama daerah Kuala Langat, tahap amalan inovasi dalam pengajaran dan pembelajaran guru-guru sekolah agama adalah pada tahap yang tinggi ($M=3.99$). Walaupun terdapat segelintir guru yang menghadapi masalah tentang cara-cara hendak melaksanakan inovasi dalam pengajaran dan pembelajaran kerana ketiadaan kelengkapan peralatan yang mencukupi semasa pengajaran dan pembelajaran dalam bilik darjah akibat sumber kewangan yang terhad, namun guru-guru mendapat kerjasama yang baik daripada pihak sekolah dalam melaksanakan inovasi pengajaran dan pembelajaran di sekolah dengan berkesan. Secara kesimpulannya, kajian ini lebih menumpukan kepada inovasi guru agama semasa mengajar dan bukannya menekankan ketiga-tiga aspek amalan pengajaran seperti permulaan, perkembangan dan penutup pengajaran secara terperinci.

Selain itu, dapatan kajian oleh Rashed et al. (2015) memperlihatkan, setiap kali sesi permulaan pengajaran tilawah al-Quran, guru akan memperkenalkan tajuk dan meminta pelajar membaca beberapa potongan ayat al-Quran terlebih dahulu. Manakala, dalam perkembangan pengajaran pula, guru pendidikan Islam menggunakan pelbagai kaedah pengajaran di dalam kelas. Hakikatnya, kajian ini berkait dengan kajian yang dilakukan oleh pengkaji yakni dengan kata lain, pelaksanaan pengajaran tajwid al-Quran iaitu langkah permulaan, perkembangan dan penutup bagi memberikan pengetahuan dan kefahaman dengan lebih jelas kepada guru untuk menguasai amalan pengajaran dalam tajwid al-Quran.

Bagi kajian Mohd Shafie & Fatmi Talib (2016) yang dilakukan terhadap 93 orang guru Kafa di tiga negeri di semenanjung Malaysia iaitu KL dan Putrajaya, Selangor dan Perak mendapati bahawa, min bagi keempat-empat aspek adalah sederhana tinggi iaitu; strategi ($M=3.08$), BBM ($M=2.44$), kaedah pengajaran ($M=3.00$) dan professionalism ($M=2.84$). Semestinya kajian ini sedikit berbeza dengan kajian pengkaji kerana pengkaji hanya menekankan kepada amalan pengajaran guru dalam tajwid al-Quran bagi permulaan, perkembangan dan penutup. Sedangkan dapatan kajian lepas ini menumpukan kepada amalan guru Kafa terhadap strategi, BBM dan kaedah pengajaran. Walaupun begitu, kajian ini menunjukkan persamaan dari segi skop kajian yang melibatkan responden kajian yang sama.

Di samping itu, dalam kajian yang dijalankan oleh Abdullah (2018) yang melibatkan 150 orang pelajar tingkatan empat dan lima orang guru pendidikan Islam memaparkan enam ciri model seperti Model Amalan Set Induksi (MASIGPISABK), Model Amalan Perkembangan Pengajaran (MAPPGPISABK) Model Amalan Pelaksanaan Penutup (MAPPGPISABK), Model Amalan Penggunaan BBM (MAPBBMGPIASBK), Model

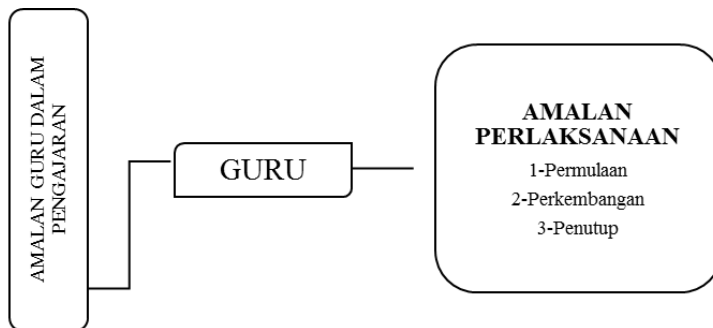
Amalan Kaedah Pengajaran (MAKPGPISABK), dan Model Amalan Sahsiah (MASGPISABK) dapat dihasilkan sepanjang kajian ini dijalankan. Kajian ini sedikit berbeza dengan pengkaji kerana fokus kajian yang dijalankan pengkaji hanya menjuruskan kepada permulaan, perkembangan dan penutup pengajaran terhadap guru KAFA. Ini menjadikan dapatan kajian pengkaji lebih signifikan bagi merungkai setiap permasalahan bagi ketiga-tiga aspek utama dalam amalan pengajaran guru.

Sementelahan itu, kajian Mohd Shafie & Fatmi Talib (2018) yang mengkaji mengenai “Amalan Pengajaran dan Pembelajaran dan Tahap Profesionalisme Guru Kelas Al-Quran dan Fardhu Ain (KAFA) JAKIM” terhadap 409 orang guru KAFA dari sekolah KAFA dari empat zon di Semenanjung Malaysia iaitu Zon utara, Zon tengah, Zon Selatan dan Zon Timur mendapati bahawa, min bagi keempat-empat aspek adalah sederhana iaitu: strategi pengajaran: ($M=3.09$, $SP=0.584$), BBM: ($M=2.43$, $SP=0.545$), kaedah pengajaran: ($M=2.97$, $SP=0.680$), dan profesionalisme guru: ($M=3.54$, $SP=0.666$). Dapatan ANOVA sehala mendapati tidak wujud perbezaan yang signifikan pada aras ($p<0.05$) antara pengalaman dan zon. Kajian ini lebih menumpukan kepada amalan pengajaran guru KAFA yang berkaitan dengan strategi pengajaran, BBM dan kaedah pengajaran dan kajian yang dilakukan oleh pengkaji lebih mendalam mengenai amalan pengajaran guru KAFA itu sendiri iaitu permulaan, perkembangan dan penutup.

Akhir sekali, kajian yang dilakukan oleh Kasmin et al. (2019) terhadap 714 orang guru pendidikan Islam di sekolah kebangsaan menunjukkan, tahap amalan kualiti guru Pendidikan Islam berada pada tahap yang sangat tinggi ($M=4.282$, $SP=0.347$) dan analisis inferensi pula menunjukkan terdapat perbezaan yang signifikan dari aspek demografi umur guru yang lebih 45 tahun dengan amalan kualiti guru Pendidikan Islam $F= (3, 6.18)$, ($sig=0.000$), ($p<0.005$), ($M= 4.42$). Sememangnya, kajian ini hanya menfokuskan aspek tahap amalan kualiti guru Pendidikan Islam merangkumi Faktor Penguasaan Ilmu, Faktor Kaedah Pengajaran, Faktor Personaliti, Faktor Motivasi Diri, Faktor Persekitaran Guru secara umum. Namun, kajian pengkaji lebih memperincikan pelaksanaan amalan pengajaran yang disertai model amalan pengajaran dari sarjana Muslim dan Barat secara holistik. Ini yang membezakan pengkaji dengan kajian lepas.

Kerangka teorikal

Bagi menghasilkan sebuah kerangka konseptual yang menepati dengan kajian yang dijalankan, kajian ini akan menggunakan kerangka teorikal daripada teori kajian Clark & Peterson (1986), Cobern (1993), al-Ghazali (2005), Dunkin & Biddle (1974) sebagaimana yang ditunjukkan dalam rajah 1 di bawah:

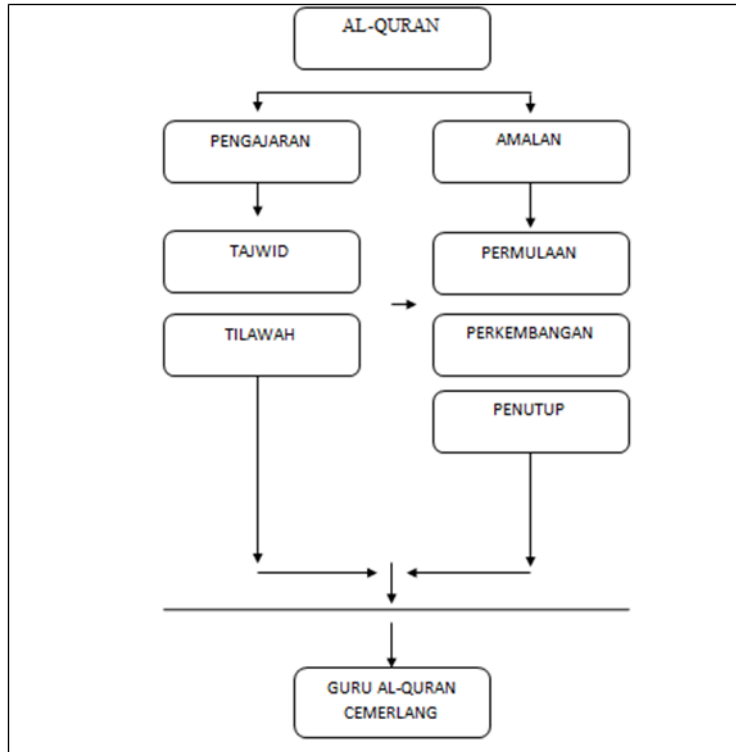

Sumber: Clark & Peterson (1986) dan Cobern (1993) & al-Ghazali (2005) dan Dunkin & Biddle (1974)

Rajah 1. Kerangka teori kajian

Perkara yang dikaji dalam rajah 1 di atas adalah aspek yang melibatkan amalan pelaksanaan pengajaran yang terdiri daripada permulaan, perkembangan dan penutup. Secara umumnya, teori atau model pengajaran adalah berdasarkan pendekatan 'developmental' iaitu kesinambungan terhadap kebolehan, kemahiran dan amalan yang sama antara perkara praktikal dan teorikal (Bahagian Pendidikan Guru, 1997). Amalan pengajaran ini dibentuk berpandukan kepada rumusan secara teoritikal daripada pandangan Imam al-Qabisi dan Robert yang meliputi penyelidikan-penyelidikan terdahulu dan pemikiran para sarjana yang dikemukakan bagi memastikan keberkesanan maksimum yang boleh digunakan dalam pengajaran.

Oleh sebab itulah, kajian ini dibahagikan kepada tiga aspek utama iaitu permulaan pengajaran, perkembangan pengajaran dan penutup pengajaran yang telah dirangka bersandarkan kajian-kajian yang lampau (Al-Qabisi, 1955; Robert, 1983). Berpandukan kerangka teorikal kajian yang dibincangkan sebelum ini dalam rajah 1 di atas, maka kajian ini mengekstrak dan mengkategorikan semula teorikal ini untuk menghasilkan sebuah kerangka konseptual kajian. Aspek utama yang dikaji ialah amalan guru dalam pengajaran tajwid Al-Quran. Perkara yang akan dikaji dalam aspek ini ialah amalan pengajaran berdasarkan tiga komponen utama iaitu permulaan pengajaran, perkembangan pengajaran dan penutup pengajaran. Berikut rajah 2 bagi kerangka konseptual yang diambil dan diubahsuai daripada teori kajian Clark & Peterson (1986) dan Cobern (1993) & al-Ghazali (2005) dan Dunkin & Biddle (1974)

Rajah 2. Kerangka konseptual amalan pengajaran guru KAFA

Kajian yang dijalankan ini merupakan amalan pengajaran guru pendidikan al-Quran. Terdapat dua aspek yang merangkumi dalam pengajaran iaitu proses pengajaran dan amalan guru. Sememangnya, kajian ini berpandukan kepada teori pengajaran al-Quran yang dikemukakan oleh al-Badry (1984) dan teori amalan pengajaran guru oleh Ahmad (2005). Al-Badry (1984) mengemukakan konsep pengajaran al-Quran meliputi elemen tilawah dan tajwid. Terdapat tiga peringkat yang perlu dilihat di sini dan perkara ini sangat penting bagi amalan pengajaran guru iaitu permulaan pengajaran, perkembangan dan penutup (Ahmad, 2005).

Ketika waktu permulaan pengajaran guru, guru hendaklah memulakan bacaan terlebih dahulu dengan memperkenalkan tajuk pelajaran kepada para murid dan kandungan ringkas pelajaran. Pada peringkat perkembangan pula, guru perlu membacakan ayat-ayat yang dipilih dan pelajar juga seharusnya mengikuti bacaan tersebut. Pada peringkat ini juga guru boleh memberikan beberapa siri latihan di samping menelaah maksud ayat al-Quran terbabit. Pada tahap penutup pelajaran, guru perlu membuat refleksi sebagai pengukuhan dan ujian sama ada matlamat yang dirancang berjaya ataupun tidak. Guru juga boleh menyuruh murid untuk melaksanakan beberapa tugas seperti menghafal ayat-ayat yang telah dipelajari tadi untuk diperdengarkan (tasmik) di hadapan guru nanti atau pada sesi pertemuan berikutnya. Maka, kajian ini semestinya dijalankan bertujuan untuk mendapatkan maklum balas tentang tahap amalan pengajaran guru-guru KAFA dalam sesi pengajaran tajwid al-Quran. Hasil kajian dan maklumat-maklumat yang diperolehi pasti akan mendatangkan faedah dan manfaat kepada banyak pihak terutamanya dalam bidang pendidikan di antaranya guru KAFA, ibu bapa, sekolah dan sebagainya.

Metodologi

Reka bentuk kajian

Kajian ini adalah berdasarkan kaedah analisis data kuantitatif berbentuk deskriptif yang dilaksanakan secara tinjauan bagi mengkaji amalan pengajaran guru KAFA. Menurut Syed (2002), kaedah tinjauan adalah satu cara untuk mengumpul maklumat bagi menjelaskan ciri-ciri atau sifat pelbagai data termasuk data yang merangkumi pandangan dan sikap. Maklumat yang diperolehi akan digunakan untuk menyatakan keadaan sebenar sesuatu perkara yang berkaitan dengan sesuatu komuniti dalam konteks yang tersendiri. Menurut Babbie (1973), kaedah tinjauan yang menggunakan soal selidik sebagai instrumen kajian sangat sesuai diaplikasikan terhadap sesuatu perkara yang berbentuk logik, saintifik dan khusus. Pengukuran secara kuantitatif senang diperolehi dan dengan ini mudah buat pengkaji untuk meninjau reaksi responden berkaitan nilai, pengalaman dan perhubungan sosial mereka.

Lokasi dan sampel kajian

Kajian ini terdiri daripada guru-guru KAFA yang mengajar di sekolah-sekolah yang terletak di negeri Kedah. Dalam kajian ini, pengkaji menggunakan teknik persampelan rawak mudah. Menurut Mohd Nawi et al. (2020), rasional pemilihan persampelan secara rawak mudah ini bersesuaian kerana populasi yang dikaji tidak seragam iaitu terdiri daripada pelbagai latar belakang dan jantina yang berbeza. Jadi, bagi mengelakkan sebarang ralat persampelan, pengkaji telah memilih populasi 460 orang dengan bilangan saiz sampel seramai 210 orang. Pengkaji yakin saiz sampel yang dipilih ini adalah bertepatan dengan saiz sampel yang dicadangkan oleh Krejcie & Morgan (1970).

Instrumen kajian

Instrumen soal selidik telah digunakan bagi mengukur amalan pengajaran guru-guru KAFA yang diadaptasi daripada kajian-kajian terdahulu. Sebelum itu, item-item dan konstruk-konstruk soal selidik telah ditunjukkan kepada penyelia pengkaji dan kemudiannya telah disemak dan dinilai oleh tiga orang panel rujukan dalam pendidikan Islam. Soal selidik ini mengandungi tiga bahagian iaitu bahagian pertama, bahagian kedua dan bahagian ketiga. Bahagian pertama ialah bahagian A merupakan bahagian yang mengandungi soalan-soalan demografi yang berkaitan dengan jantina, tahap akademik, tempat tinggal, kehadiran kursus guru anjuran MAIK dan pengalaman mengajar dalam KAFA ini. Manakala untuk bahagian yang kedua soal selidik iaitu bahagian B ini mengandungi soalan-soalan yang berkaitan amalan pengajaran bagi guru-guru KAFA. Dalam bahagian ini juga pengkaji akan membahagikan kepada 3 konstruk kecil iaitu komponen permulaan, komponen perkembangan dan komponen penutup dalam pengajaran guru KAFA. Secara keseluruhannya, sebanyak 44 item soalan telah dibina berasaskan kepada teori kajian yang telah dijelaskan sebelum ini

Kesahan dan kebolehpercayaan instrumen

Pengkaji menggunakan kesahan kandungan (Content Validation Index, CVI) dan kesahan muka dalam instrumen soal selidik melalui tiga orang panel pakar rujukan yang dilantik. Perkara ini dipersetujui oleh Nunnally (1978) bahawa, penetapan bilangan pakar yang

sebenarnya sudah memadai dengan hanya dua orang pakar sahaja. Panel-panel ini memiliki kepakaran dan pengalaman luas dalam bidang pendidikan Islam. Semua pakar telah memberikan komen, penilaian, cadangan dan beberapa pindaan untuk memastikan segala aspek dalam soal selidik menepati dengan objektif kajian.

Bagi aspek kebolehpercayaan, pengkaji telah menjalankan dua bentuk kajian rintis untuk memastikan soal selidik benar-benar dapat digunakan dalam kajian sebenar. Berdasarkan dapatan kajian rintis yang pertama, pengkaji telah menyempurnakan soal selidik dari segi tatabahasa, laras bahas dan struktur ayat untuk memudahkan guru-guru menjawab kesemua item soal selidik dengan baik. Bagi kajian rintis yang kedua, pengkaji telah melakukan satu ujian ketekalan menggunakan pekali kebolehpercayaan alfa berasaskan *koeffisien Cronbach* terhadap instrumen soal selidik dengan berpandukan kepada klasifikasi indeks kebolehpercayaan; yakni, rendah antara 0.00 hingga 0.30, sederhana antara 0.30 hingga 0.69, tinggi antara 0.70 hingga 0.89 dan sangat tinggi antara 0.90 hingga 1.00 (Bryman & Cramer, 1999).

Berdasarkan Jadual 1 di bawah, didapati bahawa nilai Alfa Cronbach adalah di antara julat 0.815 hingga 0.875. Nilai Alfa Cronbach yang tertinggi ialah 0.875 bagi konstruk komponen perkembangan dalam amalan pengajaran guru. Manakala nilai alfa Cronbach yang paling rendah ialah 0.815 bagi konstruk komponen permulaan pengajaran guru. Sementara itu, keputusan analisis menunjukkan bahawa nilai alfa Cronbach keseluruhan bagi instrumen ini ialah 0.906. Ini menunjukkan bahawa instrumen ini mempunyai nilai kebolehpercayaan yang sangat tinggi. Justeru, instrumen ini diterima pakai untuk digunakan dalam kajian sebenar.

Jadual 1. Nilai pekali kebolehpercayaan soal selidik guru

Pembolehuhub	Bilangan Item	Nilai Alpha Cronbach	Interpretasi
Komponen Permulaan	13	0.848	Tinggi
Komponen Perkembangan	23	0.875	Tinggi
Komponen Penutup	8	0.815	Tinggi
Nilai keseluruhan Alfa Cronbach		0.906	Sangat Tinggi

Dalam pada itu, analisis deskriptif menggunakan frekuensi, sisihan piawai, peratusan dan skor min keseluruhan bagi amalan pengajaran guru Kafa. Indikator menunjukkan nilai min sebagai rendah apabila skor mata yang diperolehi antara 1.01 hingga 2.00, sederhana rendah antara 2.01 hingga 3.00, sederhana tinggi antara 3.01 hingga 4.00 dan tinggi antara 4.01 hingga 5.00 (Stufflebeam, 1971). Bagi analisis inferensi pula, ujian T (t-test) dianalisis terhadap dapatan kajian bagi melihat perbezaan min amalan pengajaran guru Kafa berdasarkan demografi guru.

Dapatan dan perbincangan kajian

Dapatan kajian ini dilaporkan dalam bentuk laporan deskriptif iaitu dalam bentuk min, sisihan piawai, interpretasi min dan peratus. Bagi dapatan inferensi pula dilaporkan dalam bentuk ujian T (t-test).

Demografi responden kajian

Seramai 210 responden telah menjawab soal selidik yang diedarkan. Sebanyak 51.0% merupakan 107 orang responden lelaki manakala 49.0% adalah 103 orang responden

perempuan. Majoriti 63.3% atau 133 orang responden mempunyai tahap akademik peringkat SPM, STAM atau STPM, 33.3% atau 70 orang responden mempunyai tahap akademik peringkat Diploma dan 3.3% atau 7 orang responden mempunyai tahap akademik yang lain. Sebanyak 31.4% dicatatkan dengan 66 orang responden yang mempunyai pengalaman mengajar dalam tempoh 1 hingga 3 tahun, 45.2% majoriti responden dengan 95 orang telah mengajar selama 4 hingga 6 tahun dan sebanyak 23.3% dengan 49 orang responden berpengalaman mengajar selama 7 tahun dan ke atas. Sebanyak 58.1% daripada 122 orang responden yang telah hadir ke kursus tersebut sepanjang mereka bekerja dalam Kafa dan sebanyak 41.9% daripada 88 orang responden pula yang tidak hadir ke kursus yang dianjurkan oleh pihak MAIK. Akhir sekali, sebanyak 55.7% atau 117 orang responden yang tinggal di kawasan bandar dan sebanyak 44.3 % atau 93 orang responden yang tinggal di kawasan luar bandar.

Amalan pengajaran guru Kafa dalam pengajaran Tajwid Al-Quran

Berdasarkan jadual 2 di bawah, nilai dan interpretasi min keseluruhan bagi taburan komponen permulaan ini adalah sebanyak ($M=3.81$) dengan nilai sisihan piawainya adalah ($SP=1.023$). Interpretasi bagi taburan ini menunjukkan indeks sederhana tinggi.

Jika ditelusuri secara mendalam, dapatan yang paling tinggi adalah item yang ketiga atau B3 dengan menunjukkan nilai min keseluruhan sebanyak ($M=4.06$) iaitu seramai 93 orang guru (44.3%) setuju, 71 orang guru (33.8%) sangat setuju berbanding 35 orang guru (16.7%) tidak pasti dan hanya 10 orang guru dengan nilai peratusnya sebanyak (4.8%) tidak setuju. Bagi skala sangat tidak setuju mendapat nilai sebanyak seorang sahaja dengan nilai peratusnya (0.1%). Ini jelas menunjukkan responden kurang menyatakan persetujuan dalam aspek memulakan dengan membaca ayat-ayat Al-Quran untuk mendapat keberkatan dari Allah s.w.t. Namun, sebahagian guru ada yang menyatakan memulakan membaca ayat Al-Quran ini dapat memberi ketenangan dalam jiwa dan rohani diri.

Bagi item yang paling rendah dalam komponen permulaan pengajaran ini adalah item kelima skor min yang mempunyai nilai dapatan yang tertinggi bagi item atau kod item B5 'set induksi yang digunakan saya dapat menarik perhatian murid dalam pengajaran tajwid al-Quran' yang mana menggunakan set induksi sebagai permulaan dalam pengajaran dengan ($M=3.60$, $SP=1.125$) iaitu seramai 65 orang guru (31.0%) menyatakan setuju dan begitu juga diikuti skala sangat tidak pasti iaitu 62 orang guru (29.5%). Namun terdapat 52 orang guru (24.8%) menyatakan sangat setuju terhadap item tersebut. Bagi skala yang responden mengatakan tidak setuju pula ialah seramai 19 orang guru dengan nilai peratusnya (9.0%) dan responden yang memilih sangat tidak setuju pula ialah seramai 12 orang dengan nilai peratusnya sebanyak (2.4%) sahaja. Interpretasi bagi item ini bagi keseluruhannya juga adalah sederhana tinggi. Ini bermakna item ini menunjukkan bahawa, set induksi sederhana dalam memberikan manfaat dan keperluan bagi setiap guru dalam memulakan sesi pengajaran dalam kelas. Dapatan ini bertentangan dengan kajian Abdul Kadir (2014) yang menegaskan bahawa guru bukan sahaja bertanggungjawab untuk memberikan pendidikan dan menghasilkan transformasi tingkah laku ke atas diri murid malah guru juga perlu memahami idea transformasi dengan betul dan menyusun strategi sebelum masuk atau semasa permulaan pengajaran di dalam kelas dengan rapi bagi memastikan perubahan dilaksanakan dengan jayanya.

Secara umumnya, kemahiran mengajar merupakan aspek yang sangat penting dalam komponen keperluan guru (Dunkin & Biddle, 1974; Long, 1978; Mustaqim, 2001). Perkara ini dipersetujui oleh Ahmad & Jingga (2015) di dalam penulisannya bahawa, antara kriteria guru cemerlang ialah mempunyai kemahiran menyampaikan ilmu secara ideal, mampu menghubungkan antara pengetahuan, kemahiran dan nilai dalam

pengajarannya. Kemahiran mengajar atau *teaching skill* merangkumi gerak kerja merancang, mengelola, menyampai, membimbing dan menilai dengan bermotifkan untuk menyampaikan ilmu pengetahuan dengan menggunakan kaedah, strategi, pendekatan dan teknik mengajar berpandukan model pengajaran dan pembelajaran yang mapan. Antara kemahiran mengajar yang mesti digilap oleh guru ialah kemahiran memilih induksi pengajaran, membina soalan, penggunaan analogi-analogi yang tepat, penggunaan alat tulis, penutup pengajaran, kemahiran mengajukan soalan-soalan yang relevan, kemahiran pengurusan kelas dan kemahiran memotivasikan murid (Kamarul Azmi & Ab. Halim, 2007)

Jadual 2. Komponen permulaan amalan pengajaran guru KAFA

No	Perkara	STS	TS	TP	S	SS	Min	SP
B1	Saya memulakan pengajaran dengan melaksanakan set induksi semasa mengajar tajwid Al-Quran.	3 (1.4 %)	16 (7.6 %)	39 (18.6 %)	76 (36.2 %)	76 (36.2 %)	3.98	0.993
B2	Saya memperkenalkan tajuk pengajaran setiap kali mengajar tajwid Al-Quran	4 (1.9 %)	13 (6.2 %)	41 (19.5 %)	84 (40.0 %)	68 (32.4 %)	3.95	0.969
B3	Saya meminta wakil pelajar membaca potongan ayat Al-Quran	1 (0.5 %)	10 (4.8 %)	35 (16.7 %)	93 (44.3 %)	71 (33.8 %)	4.06	0.859
B4	Saya melakukan aktiviti-aktiviti yang menarik perhatian pelajar dalam pengajaran tajwid Al-Quran	5 (2.4 %)	23 (11.0 %)	37 (17.6 %)	79 (37.6 %)	66 (31.4 %)	3.85	1.061
B5	Set induksi yang digunakan saya dapat menarik perhatian pelajar dalam pengajaran tajwid Al-Quran	12 (5.7 %)	19 (9.0 %)	62 (29.5 %)	65 (31.0 %)	52 (24.8 %)	3.60	1.125
B6	Saya menepati waktu semasa memulakan pengajaran tajwid Al-Quran	2 (1.0 %)	28 (13.3 %)	32 (15.2 %)	88 (41.9 %)	60 (28.6 %)	3.84	1.018
B7	Saya menyusun langkah-langkah pengajaran tajwid Al-Quran secara sistematik	1 (0.5 %)	19 (9.0 %)	23 (11.0 %)	106 (50.5 %)	61 (29.0 %)	3.99	0.899
B8	Saya mempelbagaikan set induksi setiap kali pengajaran	9 (4.3 %)	20 (9.5 %)	30 (14.3 %)	95 (45.2 %)	56 (26.7 %)	3.80	1.069

B9	tajwid Al-Quran Saya memulakan pengajaran tajwid Al-Quran dengan mengaitkan pengetahuan sedia ada	7 (3.3 %)	21 (10.0 %)	45 (21.4 %)	78 (37.1 %)	59 (28.1 %)	3.77	1.071
B10	Saya terlebih dahulu memastikan pelajar bersedia setiap kali waktu pengajaran	4 (1.9 %)	26 (12.4 %)	53 (25.2 %)	72 (34.3 %)	55 (26.2 %)	3.70	1.048
B11	Soalan yang dikemukakan masa permulaan pengajaran merangsang semangat belajar	9 (4.3 %)	26 (12.4 %)	40 (19.0 %)	80 (38.1 %)	55 (26.2 %)	3.70	1.116
B12	Saya terus mengajar tajwid Al-Quran setiap kali mengajar tanpa bersoal jawab dengan pelajar	5 (2.4 %)	18 (8.6 %)	56 (26.7 %)	92 (43.8 %)	39 (18.6 %)	3.68	0.953
B13	Saya memulakan pengajaran tajwid Al-Quran dengan bacaan contoh ayat Al-Quran.	10 (4.8 %)	23 (11.0 %)	50 (23.8 %)	62 (29.5 %)	65 (31.0 %)	3.71	1.155
Keseluruhan							3.81	1.023

Seterusnya, dapatan kajian bagi komponen yang kedua dalam pengajaran iaitu komponen perkembangan dalam pengajaran mendapati nilai dan purata min keseluruhan bagi taburan komponen perkembangan ini adalah sebanyak ($M=3.86$) dengan nilai sisihan piawainya adalah ($SP=0.98$). Interpretasi bagi taburan ini ialah sederhana tinggi.

Berdasarkan jadual 3, kod item B22 menunjukkan catatan min keseluruhan adalah sederhana tinggi bersama nilainya ($M=3.51$) serta sisihan piawainya adalah sebanyak ($SP=1.167$). Oleh itu, dapatan yang mendapat catatan yang tinggi ialah seramai 92 orang guru (43.8%) mengatakan setuju. Kemudian diikuti pula aras sangat setuju seramai 39 orang guru (18.6%). Bagi responden yang memilih tidak pasti, didapati seramai 30 orang guru dengan nilai peratusnya (14.3%) manakala bagi responden yang memilih tidak setuju pula adalah sebanyak 35 orang guru dengan nilai peratusnya (16.7%). Akhir sekali responden yang memilih sangat tidak setuju pula adalah seramai 14 orang guru sahaja dengan nilai (6.7%) sahaja. Item ini menjadi pilihan yang paling rendah dalam komponen perkembangan kerana responden merasakan diri mereka tidak mampu melaksanakannya dengan sebaik mungkin. Dapatan ini berlawanan dengan kajian Kasmin et al. (2019) yang menyatakan setiap guru perlu mengetahui bahawa, mereka perlu mendorong muridnya supaya rajin belajar dan menjadi insan yang mulia dan bersemangat. Guru yang bermotivasi ialah guru yang mampu membina hubungan sejahtera dengan anak didiknya secara sihat dan positif, bukannya melalui ugutan dan paksaan. Selain itu, guru juga hendaklah memberikan tunjuk ajar secara berhikmah dan terancang agar murid yang bermasalah ini tidak ketinggalan

dalam pembelajarannya. Dalam proses pengajaran dan pembelajaran yang berkesan, pancaindera pelajar haruslah secara aktif dan menyeluruh melalui pelbagai bentuk aktiviti. Pelajar hendaklah dibimbing dan diberikan peluang dan kesempatan menggunakan dan mengembangkan potensi mereka secara maksimum untuk memperoleh pengetahuan dan kemahiran.

Kemudian untuk B28 skor min bagi item ‘Saya menyemak bacaan tajwid Al-Quran setiap murid’ dengan ($M=4.16$, $SP=1.011$) dan nilai skala yang tertinggi iaitu seramai 102 orang guru (48.6 %) menyatakan sangat setuju dan begitu juga diikuti skala setuju iaitu 60 orang guru (28.6%). Namun terdapat 30 orang guru (14.3%) menyatakan tidak pasti terhadap item tersebut. Bagi skala yang responden mengatakan tidak setuju pula adalah seramai 15 orang guru dengan nilai peratusnya (4.7%) dan responden yang memilih sangat tidak setuju pula adalah seramai 3 orang guru dengan nilai peratusnya sebanyak (1.4%) sahaja. Inteprestasi bagi item ini bagi keseluruhannya juga adalah tinggi. Ini bermakna item ini menunjukkan guru perlu menyemakkan bacaan murid setiap kali membaca kalam Allah s.w.t. Dapatan ini menyamai dengan kajian Mohd Shafie & Fatmi Talib (2016) bahawa, guru KAFa berperanan sebagai pendidik, pengajar, pembimbing dan bertanggungjawab membentuk murid sebagai pesediaan kepada kehidupan yang seimbang di dunia dan di akhirat.

Peranan dan tanggungjawab yang digalas oleh guru semakin mencabar seiring dengan perubahan dan perkembangan masyarakat. Pertuturan antara guru dan pelajar perlu terjalin erat dan berhubungungan secara baik supaya dapat meningkatkan kecemerlangan pelajar. Sebagai seorang guru, guru perlu memberikan tunjuk ajar jika pelajar tersebut menunjukkan minat terhadap ilmu yang disampaikan. Guru sentiasa akan memberi nasihat dan tip-tip untuk berjaya terutamanya kepada yang selalu mendampingi guru tersebut. Oleh itu, kaedah komunikasi yang baik perlu wujud antara pelajar dengan guru.

Jadual 3. Komponen perkembangan amalan pengajaran guru KAFa

No	Perkara	STS	TS	TP	S	SS	Min	SP
B14	Saya mengajar dengan menggunakan pelbagai teknik pengajaran.	11 (5.2 %)	32 (15.2 %)	31 (14.8 %)	86 (41.0 %)	50 (23.8 %)	3.63	1.155
B15	Saya mengajar dengan menggunakan pelbagai kaedah pengajaran.	14 (6.7 %)	23 (11.0 %)	37 (17.6 %)	87 (41.4 %)	49 (23.3 %)	3.64	1.150
B16	Saya melakukan perubahan pengajaran berdasarkan kemajuan pelajar.	5 (2.4 %)	10 (4.8 %)	41 (19.5 %)	92 (43.8 %)	62 (29.5 %)	3.93	0.946
B17	Saya membetulkan bacaan setiap pelajar yang bermasalah semasa sesi pengajaran & pembelajaran.	0	17 (8.1 %)	35 (16.7 %)	93 (44.3 %)	65 (31.0 %)	3.98	0.896
B18	Saya mengaitkan pengajaran Al-Quran dengan	1 (0.5 %)	18 (8.6 %)	60 (28.6 %)	73 (34.8 %)	58 (27.6 %)	3.80	0.956

bacaan dalam solat.

B19	Saya mengaitkan pengajaran Al-Quran dengan ilmu tajwid setiap kali mengajar.	2 (1.0 %)	13 (6.2 %)	34 (16.2 %)	86 (41.0 %)	75 (35.7 %)	4.04	0.924
B20	Saya menekankan perasaan khusyuk ketika membaca Al-Quran .	7 (3.3 %)	20 (9.5 %)	67 (31.9 %)	75 (35.7 %)	41 (19.5 %)	3.59	1.014
B21	Saya mengajar tajwid Al-Quran dengan taranum (bacaan berlagu).	10 (4.8 %)	21 (10.0 %)	66 (31.4 %)	61 (29.0 %)	52 (24.8 %)	3.59	1.108
B22	Saya memberi penekanan pengajaran kepada pelajar yang lemah.	14 (6.7 %)	35 (16.7 %)	30 (14.3 %)	92 (43.8 %)	39 (18.6 %)	3.51	1.167
B23	Saya menekankan adab terhadap Al-Quran ketika mengajar tajwid Al-Quran.	7 (3.3 %)	36 (17.1 %)	31 (14.8 %)	80 (38.1 %)	56 (26.7 %)	3.68	1.141
B24	Saya memberi penerangan tentang pengajaran Al-Quran yang jelas dan mudah difahami terhadap pelajar.	17 (81.1 %)	29 (13.8 %)	24 (11.4 %)	89 (42.4%)	51 (24.3 %)	3.61	1.222
B25	Saya menunjukkann contoh bacaan yang menarik di setiap kali pengajaran tajwid Al-Quran.	13 (6.2 %)	24 (11.4 %)	32 (15.2 %)	95 (45.2 %)	46 (21.9 %)	3.65	1.127
B26	Saya menggalakkan pelajar mengambil bahagian dalam aktiviti pengajaran dan pembelajaran tajwid Al-Quran.	0	14 (6.7 %)	36 (17.1 %)	96 (45.7 %)	64 (30.5 %)	4.00	0.864
B27	Saya menggalakkan pelajar menguasai bacaan Al-Quran dengan bertajwid.	0	9 (4.3 %)	31 (14.8 %)	110 (52.4 %)	60 (28.6 %)	4.05	0.778
B28	Saya menyemak bacaan tajwid Al-Quran setiap pelajar.	3 (1.4 %)	15 (7.1 %)	30 (14.3 %)	60 (28.6 %)	102 (48.6 %)	4.16	1.011
B29	Saya bersemangat mengajar walaupun kepada pelajar yang lemah bacaan Al-Quran.	0	12 (5.7 %)	36 (17.1 %)	71 (33.8 %)	91 (43.3 %)	4.15	0.903

B30	Saya menyampaikan pengajaran tajwid Al-Quran dengan tersusun dan lancar.	6 (2.9 %)	11 (5.2 %)	34 (16.2 %)	97 (46.2 %)	62 (29.5 %)	3.94	0.962
B31	Saya memberi perhatian kepada setiap pelajar semasa mengajar.	2 (1.0 %)	15 (7.1 %)	29 (13.8 %)	86 (41.0 %)	76 (36.2 %)	4.05	0.939
B32	Saya menjawab persoalan pelajar dalam bilik darjah dengan jelas.	1 (0.5 %)	13 (6.2 %)	25 (11.9 %)	86 (41.0 %)	85 (40.5 %)	4.15	0.892
B33	Saya memberi latihan tubi kepada pelajar yang lemah dalam bacaan Al-Quran.	1 (0.5 %)	14 (6.7 %)	28 (13.3 %)	99 (47.1 %)	68 (32.4 %)	4.04	0.877
B34	Saya meminta setiap pelajar mengulang bacaan Al-Quran semasa mengajar.	2 (1.0 %)	15 (7.1 %)	40 (19.0 %)	66 (31.4 %)	87 (41.4 %)	4.05	0.989
B35	Saya dapat mengajar tajwid Al-Quran walaupun peruntukkan masa pengajaran terhad.	1 (0.5 %)	8 (3.8 %)	48 (22.9 %)	111 (52.9 %)	42 (20.0 %)	3.88	0.783
B36	Saya mempunyai waktu untuk memberi tumpuan kepada pelajar yang lemah Al-Quran.	1 (0.5 %)	14 (6.7 %)	36 (17.1 %)	102 (48.6 %)	57 (27.1 %)	3.95	0.870
Keseluruhan							3.86	0.98

Akhir sekali, berdasarkan jadual 4 di bawah, komponen penutup pengajaran bagi guru KAFA negeri Kedah memperoleh nilai dan jumlah min keseluruhan bagi taburan komponen penutup sebanyak ($M=4.95$) dengan nilai sisihan piawainya adalah ($SP=0.902$). Interpretasi bagi taburan ini ialah tinggi.

Dalam komponen ini, item yang mendapat responden yang paling tinggi ialah item B39 yang menunjukkan nilai min keseluruhan sebanyak ($M=4.02$) iaitu seramai 95 orang guru (45.2 %) setuju, 70 orang guru (33.3 %) sangat setuju berbanding 26 orang guru (12.4 %) tidak pasti dan hanya 17 orang guru dengan nilai peratusnya sebanyak (8.1 %) tidak setuju. Bagi skala yang terakhir iaitu sangat tidak setuju mendapat nilai hanya 2 orang guru sahaja atau peratusnya (1.0 %). Ini jelas menunjukkan ramai responden memilih bersetuju. Secara keseluruhan bagi item 'Saya membimbing murid untuk merumuskan pelajaran berkaitan hukum tajwid', ini menunjukkan skor min pada tahap yang tinggi. Bagi nilai sisihan piawainya adalah sebanyak ($SP=0.933$). Dapatan ini disokong oleh Rashed et al. (2015) bahawa, antara perkara akhir yang sering dilakukan oleh guru pendidikan Islam untuk memastikan keberkesanan pengajaran tilawah al-Quran ialah dengan cuba mengaitkan pembelajaran tajwid di akhir pengajaran tilawah al-Quran melalui rumusan dan ini dapat meningkatkan peneguhan jiwa dan hati murid untuk membaca al-Quran dengan tartil yang betul.

Kemudian bagi item B42 merupakan item yang paling rendah berbanding item-item lain dalam komponen penutup pengajaran guru KAFA dengan skor min sederhana tinggi ($M=3.91$) serta sisihan piawainya adalah sebanyak ($SP=0.784$). Seramai 110 orang

guru atau sebanyak (52.4%) mengatakan setuju. Dengan diikuti pula aras sangat setuju seramai 46 orang guru atau sebanyak (21.9%) yang mana menunjukkan angka yang menurun berbanding dengan sebelum ini. Bagi responden yang memilih tidak pasti pula adalah seramai 44 orang guru dengan nilai peratusnya (21.0%) manakala bagi responden yang memilih tidak setuju pula adalah sebanyak 10 orang guru dengan nilai peratusnya (4.8%). Akhir sekali responden yang memilih sangat tidak setuju pula adalah seramai 0 orang sahaja dengan nilai (0%) sahaja.

Sebagai seorang pendidik, guru perlu membuat perbincangan bersama murid untuk meningkatkan kualiti pengajaran di dalam kelas. Dalam memastikan keberkesanan pengajaran dan pembelajaran, pelaksanaan penilaian pengajaran perlu dilakukan oleh guru bagi mengukur dan menilai sejauh mana tahap kemampuan dan penerimaan pelajar terhadap pengajaran yang telah disampaikan (Lucas & Bernstein, 2005). Menurut Bahagian Pengurusan Sekolah Berasrama Penuh dan Sekolah Kecemerlangan (2011), antara salah satu senarai penting bagi ciri-ciri murid yang baik adalah murid yang berjaya bertemu guru mereka sebelum atau selepas kelas atau pada waktu pejabat berhubung dengan gred, komen terhadap latihan mereka, dan ujian yang akan datang. Mereka akan berusaha bersungguh-sungguh untuk mencari guru dan terlibat dalam komunikatif yang bermakna. Murid-murid menunjukkan kepada guru mereka bahawa mereka adalah murid yang aktif dalam proses pembelajaran dan mereka bertanggungjawab menjadi seorang murid yang serius

Jadual 4. Komponen penutup amalan pengajaran guru Kafa

No	Perkara	STS	TS	TP	S	SS	Min	SP
B37	Saya merumuskan pengajaran tajwid Al-Quran yang disampaikan.	1 (0.5 %)	15 (7.1 %)	32 (15.2 %)	97 (46.2 %)	65 (31.9 %)	4.00	0.891
B38	Saya meminta murid menjelaskan isi-isi pelajaran berkaitan cara bacaan tajwid Al-Quran.	2 (1.0 %)	14 (6.7 %)	37 (17.6 %)	97 (46.2 %)	60 (28.6 %)	3.95	0.903
B39	Saya membimbing murid untuk merumuskan pelajaran berkaitan hukum tajwid.	2 (1.0 %)	17 (8.1 %)	26 (12.4 %)	95 (45.2 %)	70 (33.3 %)	4.02	0.933
B40	Saya merekod kelemahan setiap pelajar untuk tindakan selanjutnya.	0	14 (6.7 %)	45 (21.4 %)	89 (42.4 %)	62 (29.5 %)	3.95	0.882
B41	Saya mengenal pasti murid yang lemah dalam penguasaan Al-Quran.	1 (0.5 %)	14 (6.7 %)	30 (14.3 %)	113 (53.8 %)	52 (24.8 %)	3.96	0.838
B42	Saya berbincang dengan murid untuk meningkatkan penguasaan Al-Quran.	0	10 (4.8 %)	44 (21.0 %)	110 (52.4 %)	46 (21.9 %)	3.91	0.784
B43	Saya menggalakkan murid menilai kelemahan mereka	6 (2.9 %)	9 (4.3 %)	44 (21.0 %)	83 (39.5 %)	68 (32.4 %)	3.94	0.981

	dalam bacaan Al-Quran.							
B44	Saya meminta murid menulis kesimpulan pengajaran dan pembelajaran tajwid Al-Quran dalam buku catatan.	3 (1.4 %)	15 (7.1 %)	51 (24.3 %)	65 (31.0 %)	76 (36.2 %)	3.93	1.010
Keseluruhan							4.95	0.902

Perbezaan faktor demografi dengan amalan pengajaran guru Kafa

Ho₁ Tidak terdapat perbezaan amalan pengajaran guru Kafa berdasarkan jantina

Analisis ujian T seperti dalam Jadual 5 di bawah menunjukkan tidak terdapat perbezaan skor min ($p=2.35$, $p<0.05$) amalan pengajaran antara guru lelaki ($M=3.94$, $SP=0.413$) dengan perempuan ($M=3.82$, $SP=0.443$). Oleh itu, Ho₁ adalah diterima. Analisis ini juga menunjukkan amalan pengajaran dalam kalangan guru lelaki adalah lebih tinggi berbanding guru perempuan. Dapatan ini disokong oleh nukilan yang dihasilkan oleh Shahbuddin Hashim et al. (2010) dan Ahmad & Zailani (2016) yang menunjukkan bahawa, amalan pengajaran guru berkaitan bahan bantu mengajar (BBM), kualiti pengajaran, kesesuaian aras pengajaran, gaya pengajaran guru, insentif, masa dan kemudahan sekolah sebenarnya yang banyak membantu kepada keberkesanan pengajaran guru di sekolah, bukannya melibatkan jantina.

Jadual 5. Ujian-t perbezaan amalan pengajaran Kafa mengikut jantina.

Pembolehubah	Jantina	N	Min	SP	Nilai t	Df	Sig. (p)
Amalan Pengajaran	Lelaki	106	3.94	0.443	2.056	0.596	0.41
	perempuan	104	3.82	0.413	2.055	0.595	0.41

*Signifikan pada aras $p < 0.05$

Ho₂ Tidak terdapat perbezaan amalan pengajaran guru berdasarkan menghadiri kursus

Hasil analisis Ujian T seperti dalam jadual 6 di bawah menunjukkan, tidak terdapat nilai perbezaan skor min iaitu ($p=1.480$, $p<0.05$) amalan pengajaran terhadap kehadiran guru ke kursus al-Quran dengan nilainya untuk yang memilih “Ya” ialah ($M=3.86$, $SP=0.452$) dengan sebahagian yang memilih “Tidak” ialah ($M=3.91$, $SP=0.402$). Oleh itu, Ho₂ adalah diterima. Analisis amalan pengajaran guru terhadap kehadiran kursus Al-Quran ini menunjukkan jumlah yang paling tinggi adalah responden yang kebanyakannya memilih hadir, berbanding yang memilih tidak.

Jadual 6. Ujian-t perbezaan amalan pengajaran mengikut kehadiran kursus Al-Quran

Pembolehubah	Kehadiran	N	Min	S.P	Nilai t	Df	Sig. (p)
Amalan Pengajaran	Ya	120	3.86	0.452	-0.820	205	0.413
	Tidak	90	3.91	0.402	-0.834	198	0.405

*Signifikan pada aras $p < 0.05$

Ho₃ Tidak terdapat perbezaan amalan pengajaran guru berdasarkan tempat tinggal

Hasil analisis Ujian T seperti dalam jadual 7 di bawah menunjukkan tidak terdapat perbezaan skor min ($p=12.235$, $p<0.05$) amalan pengajaran terhadap tempat tinggal yang mana responden yang tinggal di bandar adalah sebanyak ($M=3.84$, $SP=0.475$) dengan responden yang memilih di luar bandar adalah sebanyak ($M=3.93$, $SP=0.366$). Oleh itu, Ho₃ adalah diterima. Analisis ini juga menunjukkan amalan pengajaran guru terhadap tempat tinggal yang memilih bandar lebih tinggi berbanding yang tinggal di luar bandar. Walau bagaimanapun, dapatan kajian ini bertentang dengan penulisan kajian oleh Jasmi et al. (2011) bahawa, tahap komitmen guru dan kepuasan bekerja guru di luar bandar adalah lebih tinggi berbanding di bandar. Hal ini demikian kerana, perkara mengenai kaedah tayangan petikan filem atau drama berada pada paras rendah dan kebelakang bagi sekolah luar bandar. Dalam pada itu, kaedah projek menunjukkan kajian kepustakaan, pengurusan grafik dan peta minda ini mendapati skor min penggunaan kaedah ini di bandar adalah lebih tinggi daripada sekolah luar bandar. Hal ini menurut pendapat pengkaji, sekolah bandar yang mempunyai prasarana yang lebih baik sudah tentu memberikan peluang kepada guru untuk menggunakan kaedah yang lebih mencabar dan berpusatkan pelajar berbanding guru luar bandar

Jadual 7. Ujian-t perbezaan amalan pengajaran mengikut tempat tinggal.

Pembolehubah	Lokality	N	Min	S.P	Nilai - t	Df	Sig. (p)
Amalan Pengajaran	Bandar	116	3.84	0.475	-1.504	205	0.134
	Luar Bandar	94	3.93	0.366	-1.551	204	0.122

*Signifikan pada aras $p < 0.05$

Implikasi kajian

Secara keseluruhannya, kajian ini cuba memberikan pendedahan mengenai amalan pengajaran tajwid dalam kalangan guru KAFA yang melibatkan komponen permulaan pengajaran ($M=3.81$, $SP=1.023$), komponen perkembangan pengajaran ($M=3.86$, $SP=0.98$) dan komponen penutup pengajaran ($M=4.95$, $SP=0.902$). Kajian ini diharapkan dapat memberikan sumbangan yang penting dengan terhasilnya satu teori yang diintegrasikan daripada pandangan Barat dan Islam bagi memastikan amalan pengajaran guru KAFA dapat mewujudkan keberkesanan maksimum yang boleh digunakan dalam pengajaran. Walaupun, pelaksanaan amalan pengajaran bagi guru-guru KAFA di Kedah sangat memuaskan, namun masih memerlukan kepada penambahbaikan serta peningkatan dari semasa ke semasa. Selain itu, dapatan ini diharapkan dapat memberikan pendedahan dan sumbangan terperinci mengenai amalan pengajaran guru KAFA yang melibatkan perancangan pengajaran, pelaksanaan pengajaran, amalan refleksi, sikap, sahsiah, nilai profesionalisme keguruan, pengetahuan, kefahaman, kemahiran pengajaran dan pembelajaran. Guru KAFA adalah golongan yang amat penting dalam meningkatkan pencapaian, keberkesanan dan tahap pengetahuan serta kemahiran menguasai tajwid Al-Quran dalam kalangan murid di sekolah.

Oleh itu bolehlah dikatakan bahawa, pengkaji menyarankan agar guru KAFA meningkatkan kemahiran mereka dalam ilmu metodologi dalam memastikan keberkesanan penyampaian sesuatu kemahiran. Mereka perlu benar-benar mahir menggunakan kaedah-kaedah seperti *talaqqi*, *musyafahah*, *tasmi'*, latih tubi, carta, gerak kerja kumpulan, penterjemahan, perbincangan dan bercerita. Seterusnya, guru KAFA hendaklah menjadikan suasana pembelajaran kelas mereka bukan sahaja lebih selesa, mempunyai fasiliti yang mencukupi, penampilan yang menarik, sikap yang positif serta teknik pengajaran yang

mantap, malah, melengkapkan diri sebagai individu yang betul-betul memahami dan menguasai ilmu al-Quran khususnya yang termaktub di dalam sukatan pelajaran mereka.

Beritik tolak daripada itu, pihak sekolah juga hendaklah bertolak ansur dan bersedia memberi kelonggaran kepada guru-guru KAFA dalam melaksanakan kelas al-Quran terutama dari segi tempat pembelajaran. Hal ini demikian kerana, penggunaan sesuatu kaedah memerlukan penggunaan tempat yang sesuai. Pihak sekolah juga perlu peka dengan keperluan guru-guru KAFA. Mereka perlu memperluaskan lagi cara pengajaran di dalam kelas dengan menggunakan alat bantuan mengajar yang lebih menarik dalam membantu murid memahami pelajaran selain menggalakkan persatuan-persatuan agama di sekolah supaya membuat lawatan sambil belajar ke maahad tahfiz al-Quran. Kelas-kelas petang atau malam bagi memperbaiki kelemahan murid dalam pendidikan al-Quran perlu diadakan secara berterusan. Ini adalah supaya dapat membantu murid dalam beberapa hal kelancaran bacaan, kemahiran ilmu tajwid, kelancaran bacaan dan tulisan jawi, kemahiran makhraj huruf penghayatan dan amalan. Akhir sekali, pengkaji berharap kajian ini akan menjadi penghubung penyelesaian kepada pihak-pihak berwajib agar mengambil tindakan untuk membentuk satu langkah yang paling terbaik bagi memastikan objektif yang terdapat pada Falsafah Pendidikan Negara dan Falsafah Pendidikan Islam (FPI) dapat dicapai dengan jayanya

Kesimpulan

Daripada kajian yang dijalankan dapat dituntaskan bahawa, amalan pengajaran guru KAFA terhadap tajwid adalah kunci kepada penguasaan al-Quran secara holistik sama ada mahir dalam tilawah, hafazan mahupun tadabbur. Amalan pengajaran dan pembelajaran perlu mengikut sunnah Nabi Muhammad s.a.w dengan menitikberatkan disiplin dan adab al-Quran sebagai asas pendidikan tajwid Al-Quran. Penggunaan amalan yang betul dan efektif dalam pengajaran tajwid al-Quran berupaya memudahkan serta memendekkan tempoh belajar tajwid al-Quran di samping mempercepatkan penguasaan tajwid al-Quran. Tambahan pula, dengan penggunaan bahan bantu mengajar yang efektif akan dapat menarik minat murid untuk terus minat belajar tajwid al-Quran.

Rujukan

- Abd Aziz, I. U. M., & Ismail, Z. (2018). Trait personaliti pendakwah muslim: Satu sorotan literatur. *Al-Hikmah*, 10(1), 34-54.
- Abdullah, M. N. (2018). Amalan pengajaran Tilawah Al-Quran berkesan dalam kalangan guru Pendidikan Islam (Disertasi kedoktoran tidak diterbitkan). Universiti Teknologi Malaysia, Johor.
- Abdul Kadir, A. R., Keong, C. M., & Abdullah, A. (2014). Tahap amalan inovasi pengajaran dan pembelajaran dalam kalangan guru sekolah agama daerah Kuala Langat, Selangor. *Jurnal Penyelidikan TEMPAWAN*, 31(1), 162-170.
- Ahmad, A., & Jingga, N. (2015). Pengaruh kompetensi kemahiran guru dalam pengajaran terhadap pencapaian akademik pelajar dalam mata pelajaran Sejarah. *Jurnal Kurikulum & Pengajaran Asia Pasifik*, 3(2), 1-12.
- Ahmad, A. N., & Mansor, A. N. (2013, Jun 27-28). Pengaruh personaliti guru Pendidikan Islam terhadap pembentukan peribadi murid [Paper presentation]. ReCSTeC 2013: *Regional Conference on School Structure and Teacher Competence, Duties & Character*, Bangi, Selangor, Malaysia. Retrieved from <http://www.pmm.edu.my/index.php/unit/penyelidikan-inovasi-dan-komersil-upik/sistem-repository/Data-Penulisan-Pensyarah-PMM/Penulisan-Tahun-2015->

dan-ke-bawah/Pengaruh-Personaliti-Guru-Pendidikan-Islam-Terhadap-
Pembentukan-Peribadi-Murid/

- Ahmad, M., & Zailani, M. A. (2016). Pengajaran berkesan guru Bahasa Arab di Pahang. *Journal of Sciences and Management Research*. Retrieved from https://umexpert.um.edu.my/public_view.php?type=publication&row=OTAzMTE%3D
- Ahmad, M. Y. (2005). Konsep Pendidikan Islam dan kepentingannya. In *Pentadbiran dalam pembangunan pendidikan*. Siri Panduan Guru . PTS Professional, Bentong, Pahang.
- Ahmad, S. A., & Tengku Kasim, T. S. A. (2017, April 11-12). Permasalahan dan cabaran guru Pendidikan Islam (GPI) dalam membentuk personaliti dan akhlak pelajar: Satu analisis secara kritis [Paper Presentation]. In Mohamad, M. N., Idris, M. R., Mat Zain, F., Khaegphong, C., Pattanaprichawong, A., & Nik Abdul Ghani, N. A. R (Eds). *ICDIS 2017: International Conference on Islam, Development and Social Harmony in Southeast Asia*, Narathiwat, Thailand (pp. 276-290). Fakulti Pengajian Islam, Universiti Kebangsaan Malaysia. ISBN: 978-983-9368-79-6
- Al-Badry, Muhammad Abdullah al-Mahdy. (1984). *Al-Quran al-karim Tarikhuhu wa 'Ulumuhu*. Dubai: Dar al-Qalam.
- Al-Ghazali, Abu Hamid Muhammad bin Muhammad. (2005). *Ihya' 'Ulum al-Din*. Tahqiq: Muhammad Sa'id Muhammad. Kaherah, Mesir: Dar al-Bayan al-'Arabi
- Al-Qabisi. Abi Hasan Ali Muhammad Khalaf. (1955). *Ar-Risalah al-mufassolah li ahwal almua'allimin wa ahkam almu'allimin wal mutaallimin*. Kaherah, Mesir: Dar Ehya' al Kutub al-Arabiyyah.
- Awang, M. I., Daud, Y., & Don, Y. (2016, Julai 23-25). Amalan pengajaran kelas Al-Quran dan Fardhu Ain (Kafa) di Malaysia [Paper Presentation]. *ICEISR 2016: International Conference on Education, Islamic Studies and Social Sciences Research*, Banda Aceh, Aceh, Indonesia. Retrieved from <http://amrass.org/iceisr-2016/>
- Babbie, E. R. (1973). *Survey research methods*. Belmont, Calif: Wadsworth Pub. Co.
- Bahagian Pendidikan Guru. (1997). *Sukatan Pelajaran Pengajian Islam*. Kuala Lumpur: Kementerian Pendidikan Malaysia.
- Bahagian Pengurusan Sekolah Berasrama Penuh dan Sekolah Kecemerlangan (2011). *Modul Pelaksanaan Pembangunan dan Pentaksiran Soft Skills Sekolah Berprestasi Tinggi*. Nur Niaga Sdn. Bhd., Selangor.
- Bryman, A. & Cramer, D. (1999). *Quantitative data analysis with SPSS release 8 for Windows: A guide for social*. London: Routledge.
- Clark, C. M. & Peterson, P. L. (1986). Teachers thought processes. In Wittrock, Merlic C (3rd eds), *Handbook of research on teaching*. New York: Macmillan Publishing Company.
- Cobern, W. W. (1993). Contextual constructivism: The impact of culture on the learning and teaching of science. In K. G. Tobin (ed.), *The practice of constructivism in science education*. Hillsdale, New Jersey: Lawrence Erlbaum Associates, Inc.
- Don, Y., Daud, Y., Ghazali, M. I., & Mohamad Yusoff, Z. J. (2015). *Kompetensi emosi dan kualiti guru pendidikan prasekolah di Malaysia*. Sintok, Kedah: UUM Press.
- Dunkin M. J. & Biddle B. J. (1974). *The study of teaching*. New York: Holt, Rinehart and Winston.
- Hassan, S. S., & Zailaini, M. A. (2015). Bentuk-bentuk kesalahan bacaan Al-Quran pelajar di sebuah IPTA. *The Online Journal of Islamic Education*, 3(2), 1-9.
- Husin, N. H., Che Noh, M. A., & Tamuri, A. H. (2013). Elemen mengenali murid dalam pengajaran guru cemerlang Pendidikan Islam. *The Online Journal of Islamic Education*, 1(2), 10-19.

- Jasmi, K. A., Tamuri, A. H. (2007). *Pendidikan Islam pengajaran dan pembelajaran*. Skudai: Penerbit UTM
- Jasmi, K. A., Tamuri, A. H., & Mohd Hamzah, M. I. (2011). Kajian kes penggunaan kaedah pengajaran dan pembelajaran guru cemerlang Pendidikan Islam (GCPI) sekolah bandar dan luar bandar: Satu kajian perbandingan. *Jurnal Teknologi*, 56, 179-198.
- Krejcie, R. V. & Morgan, D. W. (1970). Determining sample size for research activities. *Educational and Psychological Measurement*, 30(3), 607-610. <https://doi.org/10.1177/001316447003000308>
- Kasmin, R., Baharan, M. F., Mohsin, N., Kila, N., & Abu Hassan, M. (2019). Amalan kualiti guru dalam kalangan guru Pendidikan Islam di sekolah kebangsaan. *Journal of Management and Operation Research (JOMOR)*, 1(4), 1-9.
- Long, A. (1978). *Psikologi Pendidikan*. Kuala Lumpur: Dewan Bahasa dan Pustaka.
- Lucas, S. G., & Bernstein, D. A. (2005). *Teaching psychology a step by step guide*. London: Lawrence Erlbaum Associates.
- Mohd Nawi, M., Hashim, A., & Muhamad, N. (2020). Integrasi Penggunaan Teknologi Pelbagai Media oleh Guru Pendidikan Islam di Maahad Yayasan Islam Kelantan. *Jurnal Sains Sosial Dan Pendidikan Teknikal | Journal of Social Sciences and Technical Education (JoSSTEd)*, 1(1), 73-88.
- Mohd Shafie, B. H., & Fatmi Talib, N. H. (2016). Persepsi guru kelas al-Quran dan Fardhu Ain (KAFA) terhadap pengajaran dan pembelajaran Pendidikan Islam. *Jurnal Teknikal & Sains Sosial*, 6(1), 86-97.
- Mohd Shafie, B. H., & Fatmi Talib, N. H. (2018, Januari 24-26). Penilaian pengajaran dan pembelajaran Pendidikan Islam guru kelas Al-Quran dan Fardhu Ain (KAFA). *ICRIALE 2018: 5th International Conference on Research in Islamic Education and Arabic Language*, Kolej Universiti Perguruan Ugama Seri Begawan, Brunei Darussalam. Retrieved from <https://shorturl.at/bxyAU>
- Mohd Shafie, B. H., & Fatmi Talib, N. H. (2018). Amalan pengajaran dan pembelajaran dan tahap profesionalisme guru Kelas Al-Quran dan Fardhu Ain (KAFA) JAKIM. *Jurnal Penyelidikan Pendidikan*, 12(1), 150-15.
- Muhamad, N., Hashim, A., Abdullah, W. H., Kamarul Zaman, M. A., & Zamri, F. A. (2019). Kaedah Talaqqi Musyafahah dalam pengajaran Al Quran Wa Al-Hifz kurikulum dini SABK di Perak. *International Journal of Education, Psychology and Counseling*, 4 (32), 273-283. <https://doi.org/10.35631/IJEPC.4320025>
- Mustaqim, H. (2001). *Psikologi pendidikan*. Yogyakarta: Pustaka Murid
- Nunnally, J. C. (1978). *Psychometric theory*. New York: McGraw Hill Company.
- Omar, H. (2019). Lebih 700 murid tak boleh mengaji al-Quran. *Harian Metro*. Retrieved from <https://www.hmetro.com.my/mutakhir/2019/11/517173/lebih-700-murid-tak-boleh-mengaji-al-quran>
- Othman, M. S., & Kassim, A. Y. (2017). Pelaksanaan Kurikulum Pendidikan Islam Mengintegrasikan Kemahiran Berfikir Aras Tinggi (KBAT) Berdasarkan Model Dick and Carey di Negeri Perak. *International Academic Research Journal of Social Science*, 3(2), 1-9.
- Pandiangan, A. P. B. (2019). *Penelitian tindakan kelas (sebagai upaya peningkatan kualitas pembelajaran profesionalisme guru dan kompetensi belajar siswa)*. Yogyakarta: Deepublish.
- Rashed, Z. N., Abd.Majid, M., Abu Bakar, S., Sudi, S., Hasan, W. R., Abdullah, M. Y. M. (2015). Amalan pengajaran guru Tilawah Al-Quran: Kajian kes di Maahad Tahfiz Sains negeri Selangor. *Tinta Artikulasi Membina Ummah*, 1(1), 77-86.
- Robert G. (1983). Cognitive and motivational aspects of instruction: Selected International Congress papers. Amsterdam: Elsevier

- Said, R. R., Brahim, M., & Md. Sabil, A. (2016). Bimbingan dan Pementoran Berfokus oleh SISC+ BM: Impak terhadap Kualiti Pengajaran Guru Bahasa Melayu di Sekolah-sekolah Menengah Daerah Samarahan, Sarawak. *Jurnal Pendidikan Malaysia*, 41(2), 131-139.
- Shahbuddin Hashim et al. (2010). *Pedagogi strategi dan teknik mengajar dengan berkesan*. Kuala Lumpur: PTS Professional Publishing Sdn. Bhd.
- Stufflebeam, D. L. (1971). *Education evaluation and decision making*. Italia II: Peacock
- Syed, A. I. (2002). *Kaedah penyelidikan komunikasi dan sains sosial*. Kuala Lumpur: Dewan Bahasa dan Pustaka.